Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра геоекології та гідрології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Ігор КУЗИК
Протокол №1 від 1 вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНСТРУКТИВНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань А Освіта
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність А4 Середня освіта (Географія)
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма Середня освіта (Географія)
(найменування освітньої програми)

2026-2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Конструктивна географія» для здобувачів освітньої програми «Науки про Землю» спеціальності Е4 Науки про Землю галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика.

Розробник:

Любомир Царик – доктор географічних наук, професор кафедри геоекології та гідрології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Середня освіта (Географія)
2	Спеціальність	А4 Середня освіта (Географія)
3	Галузь знань	А Освіта
4	Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
5	Форма навчання	Денна
6	Статус дисципліни	Обов'язкова
7	Мова навчання	Українська
8	Курс	2
9	Семестр	1
10	Обсяг дисципліни в кредитах	4
11	Загальна кількість годин	120
12	Кількість змістовних модулів	3
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 50
14	Лекції (год.)	Денна форма – 26
15	Семінарські заняття (год.)	Денна форма – 24
16	Самостійна робота (год.)	Денна форма – 70
17	Вид ІНДЗ	Реферат
18	Форма підсумкового контролю	Екзамен

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів системних уявлень про теоретико-методологічні засади конструктивно-географічних досліджень, їхнє місце в системі географічних наук, а також набуття практичних навичок для вирішення проблем раціонального перетворення, розвитку та територіальної організації природних і господарських комплексів

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК9. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.

ФК11. Здатність здійснювати самостійно та організувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.

ФК12. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.

ФК13. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом.

ФК14. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інновацій наукової та педагогічної діяльностей.

ПРН2. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

ПРН15. Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків.

ПРН17. Знає та застосовує понятєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу.

ПРН18. Обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

ПРН20. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльностей.

ПРН21. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН23. Володіти державною мовою України, вмінням логічно будувати власне мовлення в різних сферах професійної діяльності, презентувати результати власних досліджень усно / письмово.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни:

Преквізитами до вивчення навчальної дисципліни «Конструктивна географія»» є «Історія і методологія географічної науки» та «Прикладна фізична географія».

5. Програма навчальної дисципліни

5.1.Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. З історії розвитку конструктивної географії

Об'єктивні передумови становлення конструктивного підходу в географії. Роль акад. І.П.Герасимова у зародженні екпериментально-перетворювального напряму в географії 60-х - 70-х років XX ст. Розвиток конструктивно-географічних основ раціонального природокористування у другій половині 70-х і 80-і роки XX ст. Еколого-географічні дослідження в Україні наприкінці 80-х і 90-і роки XX ст. Конструктивно-географічні дослідження збалансованого природокористування у першому десятилітті XXI ст. Місце і роль конструктивної географії в системі географічних наук.

Тема 2. Предмет конструктивної географії

Конструктивна географія як наука. Об'єкт, предмет конструктивної географії.

Конструкт географічний – як об’єкт дослідження конструктивної географії. Властивості географічного конструкту. Функції географічного конструкту. Структура географічного конструкту. Предмет конструктивно-географічного дослідження. Місце конструктивно-географічного напрямку у структурі географічної науки.

Тема 3. Методологічні основи конструктивної географії

Концепції природничої конструктивної географії (природних територіальних комплексів, геосистем). Концепції антропогенної конструктивної географії (геотехсистем, вплив-зміни-наслідки, природа-населення-господарство). Концепції раціонального природокористування та збалансованого розвитку (сталого розвитку, екомереж). Методи конструктивно-географічних досліджень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІНСТРУМЕНТАРІЙ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 4. Оцінювання у конструктивно-географічних дослідженнях

Оцінювання, його види, основні завдання та роль у конструктивно-географічних дослідженнях. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Еколого-географічне оцінювання (стійкості, забрудненості, екологічного потенціалу, ступеня антропогенного перетворення ландшафтів). Підходи до оцінювання суспільно-географічних процесів і явищ (оцінка якості середовища життєдіяльності, “психологічного комфорту”).

Тема 5. Моделювання у конструктивно-географічних дослідженнях

Конструктивно-географічне моделювання, його завдання, види. Математичні моделі географічних процесів і явищ. Картографічні моделі, їх типологія, використання. Еколого-географічне моделювання природних процесів та явищ. Оптимізаційні моделі і їх основне призначення. Глобальні, регіональні і локальні географічні моделі.

Тема 6. Прогнозування у конструктивно- географічних дослідженнях

Конструктивно-географічне прогнозування, його завдання, види. Методологічні підходи до географічного та економічного прогнозування. Загальнонаукові та спеціальні методи прогнозування. Глобальні, регіональні та локальні географічні прогнози. Моделі економічного прогнозування.

Тема 7. Проектування у конструктивно-географічних дослідженнях

Зміст і функції географічного проектування. Проекти і схеми районного планування у конструктивно-географічних дослідженнях. Геоекологічні принципи проектування геотехнічних систем. Географічне проектування для цілей геоурбаністики – проектування зелених зон міст. Територіальні комплексні схеми охорони природи. Ландшафтне обґрунтування проектів організації природно-заповідних територій. Концептуальні підходи, методи і критерії проектування схем регіональних екомереж.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРИКЛАДНІ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 8. Конструктивно-географічні проблеми збалансованого природокористування

Конструктивно-географічні дослідження проблем: водокористування, землекористування, лісокористування, рекреаційного, природоохоронного природокористування. Підходи, сутність і структура досліджень збалансованого природокористування.

Тема 9. Конструктивно-географічні дослідження регіональних рекреаційних систем

Геоекологічні підходи до формування рекреаційних геотехсистем. Особливості проектування і розвитку рекреаційних геотехсистем. Концептуальні підходи, методи і критерії проектування регіональних рекреаційних систем.

Тема 10. Конструктивно-географічні дослідження регіональних природоохоронних систем

Геоекологічні підходи до формування природоохоронних геотехсистем. Особливості проектування і розвитку природоохоронних геотехсистем. Концептуальні підходи, методи і критерії проектування схем регіональних екомереж.

5.2.Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна			
	Всього	**Лекції**	**Практичні заняття**	**Самостійна роб**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОНСТРУКТИВНОЇ ГЕОГРАФІЇ				
Тема 1. З історії розвитку конструктивної географії	12	4	2	6
Тема 2. Предмет конструктивної географії	12	2	2	8
Тема 3. Методологічні основи конструктивної географії	12	4	2	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. ІНСТРУМЕНТАРІЙ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ				
Тема 4. Оцінювання у конструктивно-географічних дослідженнях	12	2	3	7
Тема 5. Моделювання у конструктивно-географічних дослідженнях	12	2	3	7
Тема 6. Прогнозування у конструктивно-географічних дослідженнях	12	2	3	7
Тема 7. Проектування у конструктивно-географічних дослідженнях	12	2	3	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. ПРИКЛАДНІ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ				
Тема 8. Конструктивно-географічні проблеми збалансованого природокористування	12	2	2	8
Тема 9. Конструктивно-географічні дослідження регіональних рекреаційних систем	12	3	2	7
Тема 10. Конструктивно-географічні дослідження регіональних природо-охоронних систем	12	3	2	7
Всього	**120**	**26**	**24**	**70**

5.3. Теми лекцій

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**

1	З історії розвитку конструктивної географії	2
2	Предмет конструктивної географії	2
3	Методологічні основи конструктивної географії	2
4	Оцінювання у конструктивно-географічних дослідженнях	2
5	Моделювання у конструктивно-географічних дослідженнях	2
6	Прогнозування у конструктивно-географічних дослідженнях	2
7	Проектування у конструктивно-географічних дослідженнях	2
8	Конструктивно-географічні дослідження збалансованого природокористування	4
9	Конструктивно-географічні дослідження регіональних рекреаційних систем	4
10	Конструктивно-географічні дослідження регіональних природоохоронних систем	4
	Всього	**26**

5.4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	З історії розвитку конструктивної географії	2
2	Предмет конструктивної географії	2
3	Методологічні основи конструктивної географії	2
4	Оцінювання у конструктивно-географічних дослідженнях	2
5	Моделювання у конструктивно-географічних дослідженнях	2
6	Прогнозування у конструктивно-географічних дослідженнях	2
7	Проектування у конструктивно-географічних дослідженнях	4
8	Конструктивно-географічні дослідження збалансованого природокористування	4
9	Конструктивно-географічні дослідження регіональних рекреаційних систем	4
	Всього	**24**

5.6. Самостійна робота

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**
1	Історичні етапи розвитку конструктивної географії	6
2	Поняттєво-термінологічна система конструктивної географі	8
3	Методологічні основи конструктивної географії	6
4	Опрацювання методики оцінювання ступеня антропогенної перетвореності ландшафтних систем	7
5	Опрацювання методики розробки оптимізаційних моделей структури землекористування	7
6	Опрацювання методики розробки довгострокових демографічних прогнозів.	7
7	Аналіз проектів і схем районного планування	7
8	Конструктивно-географічні дослідження збалансованого природокористування	8
9	Проектування регіональних рекреаційних систем	7
10	Проектування регіональних природоохоронних систем	7
	Разом	**70**

5.6. Індивідуальні науково-дослідні завдання

Розробка ІНДЗ з навчальної дисципліни «Конструктивна географія» орієнтована на створення оціночних, картографічних, прогностичних моделей за матеріалами індивідуальних магістерських робіт. Результатом дослідження стає створення таблиць, структурно-логічних схем, діаграм, картосхем, що моделюють просторово-функціональні особливості досліджень.

Це дає можливість глибоко розібратись у сутності досліджуваних проблем, отримати навики використання інстументарію прикладного характеру.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми
1	Які проблемні питання конструктивної географії важко реалізувати на практиці ?
2	Чому географію іменують конструктивною і яка цьому користь
3	Причини відсутності середньострокових прогнозів розвитку ТГ ?
4.	Які проблемні завдання у Вашій ТГ потребують наукового иупроводу ?

6. Форми та методи навчання

Форми навчання: лекції (традиційні, проблемні); семінари; консультації (індивідуальні та групові); самостійна робота здобувачів освіти; індивідуальні навчально-дослідні завдання; дистанційне навчання із застосуванням електронних освітніх платформ; виконання та захист презентацій; науково-дослідна робота студентів, написання наукових праць за матеріалами магістерських робіт тощо.

Методи навчання: словесні методи: пояснення, розповідь, бесіда, дискусія; наочні методи: демонстрація, ілюстрація, використання мультимедійних презентацій; проблемно-пошукові методи: проблемний виклад, дослідницький метод; інтерактивні методи: мозковий штурм, робота в малих групах, круглий стіл.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання: це інструменти, методи та методики, які використовують для перевірки й вимірювання рівня знань, умінь, навичок або результатів навчання.

Серед основних видів засобів оцінювання використовуються:

- Тести та опитування: письмові або комп'ютерні завдання з вибором відповіді, короткими чи розгорнутими реченнями.
- Практичні роботи: виконання завдання для перевірки вміння застосовувати теорію на практиці.
- Проєкти: самостійна творча чи дослідницька робота студентів.
- Усне опитування: бесіди, фронтальні опитування, дискусії на заняттях.
- Екзамен: підсумкова форма перевірки знань з дисципліни.

8. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль враховує результати навчання студентів на кожному практичному занятті (знання теоретичних та виконання практичних завдань);
- проміжний (модульний) контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення завдань змістового модуля, результати яких вносяться у журнал академічної групи та електронну систему обліку результатів навчання;
- підсумковий (семестровий) контроль враховує результати трьох змістових модулів, ІНДЗ, результатів екзамену та проводиться у термін, визначений графіком підсумкового контролю.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання. Політика оцінювання.

Поточне оцінювання

1. Оцінювання відповідей студентів на семінарських та пректичних заняттях у формі усних відповідей на поставлені питання за темою заняття, доповнень до відповідей, участі в обговоренні, презентації самостійної роботи з урахуванням їх повноти, змістовності і аргументованості оцінюється у 3 бали.

2. Поточна перевірка виконання практичних завдань (аналіз табличного матеріалу, картосхем і діаграм, анотованих конспектів, знання категорій і понять) оцінюється у 2 бали для студентів денної форми навчання.

Модульний контроль

Оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення завдань змістового модуля, результати яких вносяться у журнал академічної групи та електронну систему обліку результатів навчання.

ІНДЗ

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується слухачами і доповідається на круглому столі і супроводжується питаннями, відповідями і оцінюється у 10 балів

Підсумковий контроль

Проходить у формі екзамену на запропоновані викладачем питання творчого характеру і оцінюється у 25 балів за умови аргументованої відповіді здобувача.

Розподіл балів, які отримують студенти

Форма навчання	Поточне оцінювання										ІНДЗ	Екз
	Змістовний мод. І			Змістовний мододуль ІІ				Змістовний мод. ІІІ				
	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10		
Денна	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	15	25

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	**A**	відмінно	зараховано
85-89	**B**	добре	
75-84	**C**		
65-74	**D**	задовільно	
60-64	**E**		
35-59	**Fx**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. У випадку виникнення конфліктних ситуацій, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка»

Політика щодо академічної доброчесності: Обов'язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному

педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка». Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

При проєктуванні завдань допускається (часткове) використання систем ШІ для їх виконання (уточнення термінів, понять, визначення структури відповіді на поставлене запитання тощо). Відповідно, здобувачам пропонуються такі форми перевірки знань та сформованості практичних навичок, за яких вплив використання систем ШІ буде мінімальний (краєзнавчий матеріал). Обов'язково дотримуватися «Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД)(електронні ресурси)
2. Електронний атлас України
3. Роздатковий дидактичний матеріал
4. Контурні карти світу, України, своєї області
5. Оцінювальні тести

12. Рекомендована література

Основна:

1. Барановський В.А. Екологічна географія і екологічна картографія. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 252 с.
2. Пащенко В.М. Основні поняття і проблеми еколого-географічних досліджень. *Український географічний журнал*, 1994, №4. С. 8-16.
3. Петлін В.М. Конструктивне ландшафтознавство. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 357 с.
4. Петлін В.М. Конструктивна географія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 544 с.
5. Руденко В.П., Чернюк О.І. Становлення конструктивно-географічних напрямів раціонального природокористування в Україні у першій половині ХХ ст. Чернівці: Рута, 2004. 216 с.
6. Царик Л.П. Конструктивна географія. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2016. 128 с.
7. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Конструктивно-географічні основи раціонального природокористування: підручник Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2015. 395 с.

Допоміжна

1. Багров М.В. Концептуальний погляд на роль і завдання географії в інформаційному суспільстві. *Український географічний журнал.* 2006. №4 (56). С. 9-14.
2. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

К.: Авалон, 1998. 52 с.

3. Герасимів З.М. Оптимізація землекористування східної частини Опілля (в межах Тернопільської області). [Монографія]. Тернопіль: Воля, 2009. 144 с.

4. Глівенко С.В., Соколов М.О., Теліженко О.М. Екологічне прогнозування. Навчальний посібник. 2-е вид. переробл. та доповн. Суми: Університетська книга, 2001. 207 с.

5. Голубець М.А. Суть поняття оптимізації. Антропогенні зміни біоценотичного покриву в Карпатському регіоні. Київ: Наукова думка, 1994. С. 113-119.

6. Гриневецький В.Т. Поняття екомережі та основні напрями її ландшафтознавчого обґрунтування в Україні. *Український географічний журнал.* 2002. №4. С. 62-67.

7. Дорогунцов С.І., Муховиков А.М, Хвесик М.А. Оптимізація природокористування. Том. 1. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка. К.: Кондор, 2004. 291 с.

8. Медико-екологічний атлас України. В. Барановський, К. Пироженко, В. Шевченко. Київ: Зелений світ, 1995. 31 с.

9. Мовчан Я.І., Ю.Р. Шеляг-Сосонко, С.Ю. Попович Розбудова екомережі України Київ: Зелений світ, 1999. 127 с.

10. Національна екологічна мережа як складова частина Пан-Європейської мережі [Ю.Р. Шеляг-Сосонко, О.В. Дудкін, М.М. Корнєв, О.С. Аксіом] К.: УТОП, 2005. 66 с.

11. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у XX столітті (географічний аспект). За ред. Л.Г. Руденка. Київ: Академперіодика, 2005. 320 с.

12. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 320.с.

13. Шищенко П.Г., Олійник Я.Б. Екологічна географія: сучасний стан і перспективи. Регіональні екологічні проблеми: збірник наукових праць. К.: ВГЛ «Обрії», 2002. С. 12-14.

14. Шищенко П.Г., Барановський В.А. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території України на основі картографічного моделювання. Регіональні екологічні проблеми: збірник наукових праць. К.: ВГЛ «Обрії», 2002.

15. Шищенко П.Г. Прикладні еколого-географічні дослідження: об’єктно-предметна сутність, поля застосування. Еколого-географічні дослідження в сучасній географічній науці. Тернопіль: ТДПУ, 1999. С. 3-4.

13. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Державне агентство водних ресурсів України. Державний облік водокористування (2024). URL: https://www.davr.gov.ua/derzhavnij-oblik-vodokoristuvannya

2. Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022. №1134-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2022-%D1%80#Text

3. Екологічний паспорт Тернопільської області (2024). URL: https://ecology.te.gov.ua/media/uploads/%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82_2024_compressed.pdf

14. Перелік рекомендованих ресурсів з неформальної та/або інформальної освіти, за результатами проходження яких можуть бути визнані результати навчання з освітнього компоненту (за наявності)

Для здобувачів вищої освіти передбачена можливість визнання (валідації) результатів навчання, набутих в умовах неформальної та інформальної освіти, що сприяє індивідуалізації освітньої траєкторії та відображає актуальність практичного досвіду.

Здобувач освіти, який бажає валідувати результати навчання, здобуті поза межами формальної освіти (наприклад, через онлайн-курси, тренінги, участь у проєктах, самоосвіту), подає відповідну заяву на кафедру. До заяви додаються підтверджуючі

документи (сертифікати про проходження курсів, дипломи учасників тренінгів, портфоліо реалізованих проєктів, відеозаписи виступів, посилання на діючі цифрові артефакти).

Визнання результатів навчання, набутих за результатами проходження курсів чи тренінгів, реалізованих проєктів здійснюється відповідно до критеріїв, визначених у «Положенні про визначення результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті» Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Враховується практична значущість, інноваційність представлених результатів та змістова відповідність.

Максимальна кількість балів, які можуть бути перезарахованими за результатами опанування змістових елементів (тем, модулів тощо) в умовах неформальної освіти, становить 10 балів від загальної кількості балів за дисципліну.

15. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через електронну пошту та систему дистанційного навчання. Консультації проводяться згідно з графіком або за попередньою домовленістю. У разі відсутності на занятті з поважних причин здобувач освіти повинен повідомити викладача та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку.

Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процес.